

Drápsgerðirnar móti fiski- monnunum í Grønlandi

Ein fiskimaður, ið hevur verið í Grønlandi í ár, hevur sent okkum drúgva grein um víðurskiftini har yviri.

Tí verri er blaðrúmdin lítill, so vit hava loyvt okkum at stytt eitt sindur um greinina, men tó soleiðis, at einki, ið hevur týðning í hesum máli, er farið fyri einki:

Frá Grønlands veðurhardu strondum eru teir flestu fiskimenn heimaftur komnir, so at teir kunnu vissat sanna orð míni. Tað er grátligt at vita sær til, at hin føroyski fiskimaðurin hevur mist í Grønlandi í ár einar 2 milljónir krónur av ringari ordning heimanfrá; tí eg taki ikki feil, tá eg haldi at vit kundu havt veitt um 4000 tons meira, dersum alt var lagt til rættis sum tað skuldi og átti at verði.

Í 26 ár hava teir føroysku fiskimennirnir rundað Havnarvíð og vent skútuni inn móti Føroyingahavnini. Hvát er har gjørt?

Jú, har er komin ein handil, ið er so til rættis lagdur, at teir útgerðir, ið vit fyrr fingi sendandi heimanfrá eru monopoldundar til henda handil, so vit vóru noyddir at keypa fyri tvífalt ella trífalt hækkanði prisir. Inni í hesum jöðubandið fekt tublak fyri 45 til 50 krónur kiloð. Kartongir av sigarettum 28 til 30 krónur. Einkultar sigarettbókur fyri 3,40 kr. bókin. Eisini tann útgerð, ið Grønlandsfelagið sendi inn í henda handil av matna, var ikki brúkanði. Har vóru spilt epli, rotin egg, mogið mjøl og havragrýnini spilt av Cuprinolroyki, men alt sýnist at vera gott at kasta fyri tann neyðar fiskimann. Hetta er also arbeiddi alturhalsins har yviri í 26 ár. Hyggja vit yvir í Suðrhavnina til norðmenninar, sum har hava verið í 3 ár, so siggja vit hvat hitt norska Arbejderpartiet hevur útrættið fyri sínar landsmenn. Har eru stórar kajar, nymótans smíðja, saltgoymslulúðir og flótandi kóliskip til sild, og oljutangar, somuleiðis ein tibarhóskandi handil við öllum bilgum vörum (tótollabær). Har fáa teir kartongir av sigarettum fyri 10 krónur, tublakspakkan undir krónu, og kleðini nógv bilgari enn vit fingi tey.

Tá vit hoyrdi at norðmennirnir hövdu so bilgva vóru harinn, fóru vit yvir at fáa okkum frá teimum. Vit hittu ein Dana, og höddu um at fáa at keypa tað okkum tørvandi. Hesin Dani risi við hövduum og segði: Nei í stakkels Føringir, í kan desavre ikki fá det så billigt som Nordmændene; thi vi har fået ordre at sælge eder det lige dyrt som derovre hos eders butik. Og so legði hann aftrat: Mig tykkes, at en stor synd er begået med eder stakkels færøske sømand, som i 26 år har boet her oppe om sommeren.

Vit stúsaðu við. Alt okkara had bleiv vent móti Føroya landi, hvørs afturhald situr og sýgur mergin úr okkum, so búkarnir standa á tumbi, göddir av tí neyðars fiskimansins blóðiga sveitta. Eg má spyrja, hvør hevur skuldina? Er tað landastýrið og Grønlandsfelagið, ið saman við Føroya Fiskasøla, ið hevur verið úti eftir tí føroyska fiskimanninum. Hví sögdu til okkum ikki frá tí áðrenn vit fóru avstað, at ið hövdu stongt Charles Mauritzsen burt, og hví sögdu til okkum ikki frá tí, at tublak og annað bleiv nógv dýrari haryviri enn her heima, so hövdu vit vissat spart okkum tær 3 til 400 krónur, ið vit vóru noyddir at keypa fyri haryviri. Men eg vóni at hin føroyski fiskimaðurin krevur tað aftur, ið so lampisliga glapp teim av hondum. Áðrenn eg fari víðari vil eg og biðja minar lagsbrøður um at teinkja seg um og handla við koldum blóði, tí hesi feløg sum Grønlandsfelagið og Føroya Fiskasøla hevur broytt seg so hart móti okkum at tey mugu upplýstast í løtuni, og vit setja okkara menn har í staðin. Menn, ið hava víta fyri fiskimanninum. Aftur her er so lágt gjørt móti okkum, at vit fiskimenn mugu ikki himprast, men krevja val í stundini, so at ikki vit fiskimenn saman*við arbeidarum skulu svøla. Tí hetta afturhald, ið nú ríður í Føroyum, brýtur tað niður aftur, tað sum vit hava sveitta fyri í hálvundra ár ella longur.

Tá vit komu til Grønlands bleiv fiskið áðrenn inn varð farið. Vit fingi 40 tons í 12 dagar. So var farið inn at landa. Har máttu vit liggja inni við fiskinum í 14 dagar, áðrenn vit sluppu frá lastini. Somuleiðis lógu fleiri onnur skip og biðaðu. Tá landað var, sjálvsagt, tá manglaða sild og garantipeningur fyri olju. So mátti biðast, og fyri at stytta um ordni skal sigast, at vit fiskið í 2 mánaðir, men vit fóru 4 hurtur Triðja túrin vit fóru úti hövdu skipini ligið inni í 14 dagar og biðað eftir sild, hariblant kann nevast

Höganess, Harald. Tá teir sluppu út aftur hövdu teir ikki meir enn 14 dagar at fiska uppi. Tað vil siga tað sama, at har var so longu ein last spilt burt fyri teimum, og hvussu mong vóru tey, ið ikki hövdu somu lagnu. Meðan fleiri skip lógu inni og biðaðu eftir sild bleiv damparin Brass sendur yvir til Reykjavíkar eftir sild, so har kann teinkjast, hvussu lagi var á fiskimonnunum. Tá Bras kom aftur, hevði hann eini 70 tons, ið var lagt oman á salti sum var í lastini. Sjálvsagt var blot komið í sildina og snikurin var runnin niður í saltið. Tey fyrstu skipini tóku sær eitt sindur av hesi spiltu sildini og rest fór í havið. Rokna vit við 1000 kr. tonsið av sildini, so fóru 70.000 kr. í havið, men tað er ikki alt, tí tað var saltið spilt, ið undir var. Ein 3 til 400 tons blivu eisini av saltinum koyrd í havið. Rokna vit við 120 kr. tonsið, verða 300 tons 3600 kr. Har blivu so 100.000 krónur varpaðar í havið; meðan lá hin neyðars fiskimaður aftur og biðaði eftir agni. Endabresturin var so tann, at skipini einki salt fingi, so har kann eitt skip nevast, tað var Mazeppa. Hon hevði landað nakð av lastini og mátti so heim við hálvari last í göðari tíð. Aftur har hava tess fiskimenn mist sínar 20.000 krónur við at vera noyddir at sigla heim við hálvari last. Nú er eitt eftir at spyrja: Hvør skal betala hetta? Tað kann aldren vera soleiðis lagt til rættis, at tann sild og tað salt, ið bleiv koyrt burt, skal komu út yvir okkara útgerð. Hendir tað, tá vóni eg, at fiskimaðurin, ið hevur verið í Grønlandi í ár reisir seg upp og krevur sín rætti. Tí vita mugu teir harrar í soleiðis hava rátt, at teir og eingin annar skulu hera tær útreiðslur.

Til fundar í Grønlandsfelagnum

Hósdagin kl. 5 vóru blóðini boðin til fundar hjá Grønlandsfelagnum. Til steðar hjá Grønlandsfelagnum vóru Johan Dahl f.m., Jens Chr. Johannessen, stjóri og Poul Lamhauge, skrivstovustjóri.

Formaðurin bað allar vera vælkomnar. Tí næst greiddi Jens Chr. Johannessen frá felagsins virki.

Hann segði, at hetta var fyrstu ferð, ið fiskið var innanfyri mark í Grønlandi. Greiddi frá tingingunum, ið fram vóru farnar hesum víðvikjandi, og tí fyrireikingararbeiðinum, ið gjørt var áðrenn skipini fóru av stað. Poul Lamhauge hevði ferðast runt til allar reiðarar í Føroyum fyri at fáa at vita, hvørja útgerð, ið menn vildu hava yvir í Grønlandi. Jóhan Dahl og Debes Christiansen vóru yviri í Noreg og gjördu sáttmála víðvikjandi agninum. Tíðliga var farið undir at spyrja seg fyri víðvikjandi flutningsfórum. So-statt skuldi alt verið í lagi, men so komu ymsir trupulleikar. Kassakreditur, sum teir hövdu roknað við at fingið, gekk ikki í lagi, og vegna verkfallið máttu teir leiga »Brass«, ið er 800 tons, í staðin fyri »Phönix«, ið er 1200 tons.

Skipini komu ikki yvir til ta tíð, tey skuldu.

»Norco« skuldi vera í Føroyingahavnini 23. mai, kom 4. juni. »Oymna-fjall« skuldi vera 21. juni, kom 9. juli. »Norco« áðru ferð skuldi verið 7. aug. kom 22. aug.

Agnsurningurin.

Reiðarar í Føroyum hövdu biðið um slök 600 t av sild. Grønlandsfelagið bað um 800 t, men av tí at verkfallið kom, og skipini fóru seinni enn ætlað, varð hetta aftur broytt til 600 t.

Agnsleysir dagar vóru. Tvær grundir fóru til tess. Eitt av skipunum mátti venda aftur til eitt skip ið var í havsneyð, og eitt annað rendi á land yviri í Noreg, tá ið tað fór av stað. Hetta seinna skipið orsakaði eisini, at tað

Embætissetan

Aftaná at hava sett hinar synir sínar í ymisk almenn störv her á landi, hevur Kr. Djurhuus nú sett hin seinasta, ið einki stasrv hevði, til føroyskan umboðsmann í danska uttanríkisráðnum.

Nú er also eingin eftir.

Svimjuroynd A

Vestmannq.

Ongantíð áður hevur svimjitróttin verið so nógv iðkað her sum í summar og væl sæst eftir. Ein hópur av börnum hava tikið tær smærru svimjuroyndirnar og nú seinast hava fleiri tikið ta stóru royndina — A-royndina.

Fugloy at taka bátafisk

Klakksvík.

Sagt verður, at Fugloy um stutta tíð skal leggja til í Gøtu at taka ísfisk frá útróðrarbátum har um leið.

gjörðist eplaneyð, tá tað hevði 300 ks. av eplum við.

Norðmenn skuldi lata agnið til Føroyingar, men sýndu teir ógvuliga stóri óheimasmi, hóast tað, at Grønlandsfelagið bæði í fjór og í ár hevði hjálpt teimum úr stórarí knúpu.

Nakað av sild, ið kom úr Íslandi var spilt, 40 tons.

Grønlandsfelagið hevði lagt sak ímóti teimum íslendingunum, ið seldu sildina.

Oljuspurningurin.

Í fjór hevði felagið fingið stóran kredit frá oljufelögunum, men í ár mátti teir gjalda oljuna áðrenn hon var latin umboð, men visti tað seg, at fjarrit, ið fóru ímillum komu ógvuliga seint fram, so at stöðgur kom í í einstökum fórum.

Teir hava selt til skipini 2 milj. litra av gassolju og 400 tons av fuelolju.

Í juli mánaði steðgaði peningatvørið í Sjóvinnubankanum oljusölu í 4—5 dagar.

Kolið.

Frammanundan var umbiðið 84 tons av koli. Teir sendu nakað av føroyskum og nakað av enskum yvir, men tað føroyska var lítið umtøkt har yviri. Vegna óveður fóru 35 tons av koli við »Norco« yvir hórð. Teir hava latið 60 tons av koli til skipini, umframt nakað frá felagnum »Agriko«, men teir vistu ikki reiðiliga hvussu nógv tað var.

Onnur útgerð.

Felagið hevur selt fyri 400—450 tus. kr. í aðrari útgerð.

Klagast varð yvir eina nøgd av snóri — 21 dusin, ella í peningi umleið 9 tus. kr. Hetta snóri var heimeisðis komið úr Onglandi. Menn ráða til at keypa snóri úr Noreg ella Danmark, tí tað enska er so vónaligt.

Seldir vórðu 200 ks. av mjólk (Molly?) harav varð klagast yvir 4. ið vóru spiltir.

At kæri faðir okkara

Axel Waldemar Dalsgaard
keypmaður

er deyður, verður kunngjørt fyri ætt og vinum.

Jardarferðin verður av Mölini í Skálavík mánadagin 22. okt. á miðdegi.

Synirnir.

Tøkk

Hjartaliga takki eg tykkum ið á ymiskan hátt heiðraðu meg á 70 ára føðingardegi minum tann 27/9

Joen Olsen,
Skálavík.

Í vár sögdu reiðarnir, at línuskipini bert skuldu royna við línu, tí var bert roknað við hóskandi snóri til snorisfiskiskap, soleiðis at línuskip, ið ætlaðu sær at royna við snóri, ikki kundu fáa hóskandi snóri.

Allar vörurnar vóru heimeisðis flutar úr útlandunum.

Um tollvörurnar er at siga, at øll skip, ið fiskaðu innanfyri markið, mátti gjalda toll til grønlendingar, og orsakaði hetta at nógvar vörur vóru ovurðýrar.

Sigarettpappír: 3 kr. fyri bókina. Tubbakstollur: 25 kr. fyri kg. Sigarettpappír: 3 kr. fyri bókina. Í alt hava føroyingar goldið í tolli til Grønlands umleið 43 tus. kr.

Hava biðið um friðhavn í Grønlandi, men er hetta ikki gott við at gera, tá ið vit onga friðhavn hava í Føroyum.

Okkurt kom í land her í Føroyum, áðrenn tað fór yvir og var tað eisini tollað her. So-statt varð dupultur tollur goldin av hesum vörnum.

Norðmenn, ið arbeiddu uppi á landi, máttu eisini gjalda grønlendskan toll, meðan norskir fiskimenn, ið noyddust at fiska innanfyri mark ikki goldu grønlendskan toll. Hartil er at siga at teir eisini fingi »bonde«.

Saltið.

Reiðararnir bóðu um at fáa 5200 tons av salti, men teir hava selt 6000 tons. Meginparturin var keyptur heimeisðis frá Miðalhavslondunum, og nakð — ímóti ætlan — frá Drelnesi. 150 tons, ið vóru eftir í »Norco« fyrra túrin, var ætlanin at nýta aftur, tí at menn sum Magnus Dahl og Ólavur Mikkelsen, vrakarakontrollørur í Vági, sögdu hetta saltið vera væl nýtiligt, varð koyrt í havið, tí vrakararnir har yviri noktaðu at taka tað til nýtslu.

Teir seldu saltið fyri 155 kr. tonsið, meðan norðmenn seldu tað fyri 180 kr. tonsið.

Hví skip biðaðu eftir landingartorni.

Ætlanin var av fyrstu tíð, at tað altíð skuldu vera tvey skip at taka fisk. Men við tað at skipini ikki komu til ásettu tíð, var ofta bert eitt skip.

Tey fiskiskip, ið komu við fullum farmi sluppu fyrst framat, og ikki fóru tað øll skip, ið sögdu frá áðrenn tey komu, og kundi so-statt vera tarnaði upp til eina viku.

Hetta kann tó bert sigast til 21. aug., tí tá fór Poul Lamhauge úr Grønlandi.

(Peter Otto Ellingsgaard var eftir í Grønlandi, men hann var ikki á fundi, hóast hann sá á skrivstovuni í Fiskasöluni, har fundurin varð hildin, tá ið blaðmennirnir komu).

Framhald á 2. síðu.